Câteva considerații asupra toponimiei românești

de **V. Bogrea.**

In „Viața romînească" din April 1920, p. 274, se exprimă mirarea, că „numiri geografice românești dintre cele mai răspândite au rămas până astăzi, în ceeace privește originea lor, necunoscute, nu numai marelui public, dar chiar specialiștilor."

Afirmația trebuie luată cum grano salis. Adevărul e, că toponimia românească, dacă n'a fost până acum sistematic explorată, n'a fost nici cu totul neglijată de cercetătorii noștri. Așa, lăsând la o parte pe cei mai vechi, ca: Hasdeu, Melhisedec, etc. (o schiță bibliografică, v. la Șăineanu, *Istoria Filologiei*, p. 252, nota 1), și, dintre cei mai noi, pe cei fără chemare (legiune!), am putea pomeni studiile d-lor Iosif Bălan (*Numiri de localități*, Caransebeș 1898), D. Dan (*Din toponimia românească*), O. Densusianu (*Urme vechi de limba în toponimie*, în „Studii de filologie română" pe 1898), Giuglea (în „Anuărul de Geografie și Antropogeografie" pe 1909—10, p. 39 și urm.), N. Iorga (*passim*), G. Pascu (în „Arhiva" din Iași), A Philippide (în „Viața romînească"), S Pușcariu (în „Convorbiri literare"), V. Vîrcol (în „Viața nouă").

Dar, chiar dacă constatarea citată ar fi riguros exactă, — cum este, într'un fel, nu numai pentru toponimia românească, ci pentru *oricare* alta! —, explicația e foarte simplă.

Exceptând categoria, așa de numeroasă, a numelor topice derivate din nume de persoană (al „moșului" eponim, întemeietor[1]): *Ștefănești* (cf *Tețcani* =*Ștefțcani*), *Mihăileni*, *Corlăteni*

(1) Din corespondentul ngr πρωτόγερος, „ancien [= ancêtre] d'un village" (Contopoulos), avem n de fam dobrogean *Protoghiru* („Analele Dobrogei", I, p 389) *Protosinger*, s în j. Prahova (Pom, *Statistica răzeșilor*, p 158) = *protosincel* (rang bisericesc)

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

(*Corlat*), *Rădăuţi* (cf *Pilipăuţi* – **Filipăuţi*?), *Badărăi*, etc., — casul se regăseşte, identic, la Greci: Φίλιπποι, Ἀθῆναι, etc.[1]); la Slavi: *Martinics, Lobkovics*, etc., de fapt, plurale ale patronimicelor în *-ic*, însemnând: „urmaşii lui Martin", etc.; în Nivernais, unde cele mai multe sate poartă numele familiei întemeietoare: *les Gariots*, etc —; exceptând, apoi, numele derivate din apelative româneşti, care se identifică de la sine, şi pe cele derivate din apelative străine (majoritatea, slave) pentru a căror identificare e destul să deschizi pe Miklosich *ad loc.* (astfel. *Târnaŭca*, „Spinoasa", — cf. *Târnova, Câmpina* —, *Proboteşti* = Pobrăteşti (sl *Pobrato*, „Fârtat", *Pobrata*), *Cobâla*, „lapa", *Volovaţ*, „Bouleni", etc.), — restul constituie un mănunchiu de enigme

Ajutorul, întru deslegarea lor, trebue căutat în documentele istorice. Acestea oferă adesea forma arhaică, primordială, sau măcar una intermediară, care denunţă originea. Mai mult: fără ele, etimologiile cele mai plausibile în aparenţă pot fi, de fapt, false şi, din contra, cu ele, cele mai neverosimile se pot dovedi juste. Câteva exemple. Există, în jud. Vasluiu, numele de loc. *Fereşti*. Care-i originea lui? Câmpul ipotezelor e deschis: *fier, fiere, Fierea, Fiera, Herea, fereşti*, etc.; documentul însă (I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan-cel-Mare*, I, 292) închide orice controversă, dând forma originară: *Feereşti*, care indică eponimul *Feer, Feir* = ung *Fehér*, „Albu".[2] — *Bala-de-jos*, n. de sat, din jud. Mehedinţi, pe care ai fi dispus a o considera ca *bala*, „fiară", „şarpe", se revelează, în cutare hrisov de la Mircea-cel-Bătran (publicat de I. Bogdan, în „Analele Academiei Române" pe 1908, p. 7), ca *Beala*, fem. lui *bel, bal*, „alb" (slav.). — *Vocoteşti* din jud. Iaşi (v Frunzescu, p. 529), faţa cu *vocot*, „furtună, vijelie" (Frâncu-Candrea, *Moţii*, p. 107) ar fi greu de explicat sigur, fără formele primitive: *Văcoteşti* atestată într'un document din 1685 (v. C. Erbiceanu, *Istoria*

1) Pentru *Nicolina* (cartier al Iasului), cf. şi ngr. Νικόλινα, Παύλινα, Ἰωαννινα, etc. (v „Anuarul ştiinţific" al Univ. din Atena, pe 1915, p. 1 şi urm.).

2) Un *Fereşti* (Fejérfalva) maramureşan, v. la Bunea, *Incercare de ist. Românilor*, ed Academiei Române, p. 157.

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

Mitropoliei Moldovei şi Sucevei, p. 7), *Vaçotă*, n. de localitate lângă Iaşi (*ibid.*, p. 331), evident după „moşul" *Vacota*, de la *vacă* (cf. *Bootă*, *Calotă*, *Iapotă*, etc.; tot aşa: *Bealotă*, *Bărhotă*, *Borbotă*, *Casota*, *Cernota*, *Cosotă*, *Dracota*, *Drobotă*, *Gogotă*, *Grănot*, *Habotă*, *Harçotă*, *Horhotă*, *Junotă*, *Lopotă*, *Milot(eanu)*, *Mănot(eşti)*, *Momot(eşti)*, *Ochiota*, *Oota*, *Oprot(escu)*, *Pâncotă*, *Plumbotă*, *Radota*, *Rascotă*, *Secotă*, *Tacotă*, — profităm de ocasie, pentru a întregi listele date în „Neamul românesc" din 24 Iulie 1916 şi 20 April 1917).

Numai cu dicţionarul geografic într'o mână şi cu colecţiile de documente în cealaltă se poate ajunge la resultate temeinice în acest domeniu.[1])

„Simon *Herţa*, de la care să numeşti târgul *Herţăi*, din leat 7123 Mart 24", glăsuieşte o însemnare în mss. Acad., no. 4104, f. 39 (după excerptele d-lui G. T.-Kirileanu), întărind definitiv originea numelui de orăşel din jud. Dorohoiŭ; cf. *Cetatea Herţii*, *Movila Herţului* (Ciocoiu, *Note la monografia bisericilor din jud. Dorohoiŭ*, s. a., p. 64); un *Hiarţea*, la 1599, în N. Iorga, *Studii şi documente*, XI, p. 85. (Pentru etimologia numelui personal însuşi, cf. rom.-dial. *herce*, consemnat în Anonimul Bănăţean ca sinonim al lui *shomek* = *şomâc*, *şoarece*, şi n. d. fam *Şoarec*). — Numele satului *Ibăneşti*, din acelaşi judeţ, ca şi al apei care-l străbate, se lămureşte ca un derivat din n. de pers. (slav) *Liuban*, *Iuban*, prin intermediarul *Liubăneasa*, *Iubăneasa*, atestat în documentele de la Ştefan-cel-Mare (Bogdan, II, 563); cf. *Ibăneştii* Ardealului, ung. *Libánfalva*. (Un sat *Ibara*, în Tutova) — „Nepoata bătrânului Iuban, fiica lui Andreica *Cordaru*", pomenită într'un document slavon din 1519 (v. *Arhiva istorică*, I[1], p 86), explică numele altui sat doro-

1) Un criteriu decisiv poate fi, uneori, „cercetarea la fata locului" a elementului topografic: ea arată, d ex, dacă un nume ca *Arinoasa* s. *Ariniş* (*Aninoasa* s *Aniniş*) derivă din *arina*, *anină*, „nisip" (de unde, şi *renie* = *arenie*, „plajă", din Pasculescu, *Lit. pop. rom*, p 374), ori din *arin*, *anin* „aulne" — Ca *Suceava* are la basă pe *soc* (cf. *Soci*). se dovedeşte, nu numai prin arhaicul *Sociav(a)*, ci şi prin apelativul *suceava*, numele „tevii de lesut" cînd e „de soc" (Pamfile, *Industria casnică la Romîni*, p. 277). — *Ciric* — *cicric* (*ibid*, p 261), de origine turcească (cuman. *sicric*, „cursor": Kuun, p. 295), sa nu fie apelativul corespunzător numelui din topicul (*Dealul*) *Ciricului* (lânga Iaşi) ? Cf. şi ung *csirikk*, „perdrix"

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

hoian: *Cordărenii* (de la *Cordaru* = *cordar*, „arcufex"). *Macsut*, Vornic de Botoşani în 1712, care nu era Grec, ci Tătar (v. Papadopol-Calimah, *Note istorice despre oraşul Botoşani*, p 50), cum îl arată însuşi numele (turc. *macsud*, „ţintă, ţel" : Calfa, *Dictionnaire français-turc*, p. 139, cf. *Murat-Murad*), clarifică originea *Macsutului* botoşănean. — *Sârca*, n. de apă şi loc din jud. Iaşi, e, foarte probabil *Sârbca* = „Sârboaica" (cf. *Sârbţe*, n. de sat în Craina; *Sârsca* = **Sârbsca*, *Srpska*, sat şi deal; în j. Dolj, unde şi *Serca* = *Serbca*; *Srbaca*, n. de fem., la Iorga, *Scr. şi ins.*: I, 246; apoi : *Românca*, *Franţusca*, *Rusca*, *Sasca*, n. de moşie Frunzescu), atestat documentar ca nume al surorii lui Miron Barnovschi (v. „Arhiva genealogică" a d-lui Sever Zotta, II, 35), mai verosimil decât *Scripca* (cf. Miron Costin, ed. Ureche, I, 209).[1]) Pentru formă, cf. *Săcele*, *Muncel*, *Târşor*, *Molceanu* = *Săt(i)cele*, *Târg(u)şor*, *Moln(i)ceanu* (de la *Molniţa*; cf. *Molna*, dar şi sârb. *molnica*, „Betthaus"), poate şi *Mârşani* = **Mârcşani* (dela *Mrkša*; cf. *Vâlsan* = *Vâlcsan*). Numele, fireşte, nu implică neapărat o origină sârbească a satului; cf. totuşi satele *Sârbii*, *Filosofii*, din j. Vaslui, despre care v. Bogdan, *Doc. lui Ştefan-cel-Mare*, II, 81, precum şi satul teucean *Vitorogi*, de la un *Vitorog* = sârb. *vitorogŭ*, „mit ungewundenen Hörnern" (*veştii* din acelaşi judeţ pornesc de un *Ivo*). Să adăugim cunoscutul patronimic *Sârcu* (= *Sârbcu?*). Un n. de fam. *Sarca*, la N. Iorga, *Privilegiile şangăilor de la Târgu-Ocna*, p. 6.

O altă causă de rătăcire în materie de toponomastică e tendinţa spre arhaisare cu orice preţ.

Beznoasa, d ex., sat ca oricare altul, din jud. Botoşani, trebuie să-şi urce obârşia până la Bisseni: „In quibusdam nominibus geographicis Moldaviae Bissenorum memoria adhuc viget, ita pagus quidam Moldaviae *Beznoasa*, alius pagus *Bezest* no-

1) *Vtorica* nu poate fi adus în sprijin, el neraportându-se la *vioară*, „scripca", ci fiind numele plantei, întrebuinţat ca nume de femeie *Floarea*, *Călina*, *Calomfira*, ba chiar *Cânepa* (n. alegoric al „spânzurătorii" — obişnuit : *Vişa Cărpenişa*, de la sl *višu*, „suspendat" într'o variantă a baladei „Corbea", la Pamfile, *Cântece de jară*, p. 28), pentru care cf sârb. *Konoplja*. Etnice, ca n de femeie (de botez), nu sânt ceva neobişnuit. bulg. *Gârcina*, lit.. Greaca", apoi *Englessa*, *Ungara*, n de femei din Dalmaţia evului mediu (Jireček, *Die Romanen in den Städten Dalmatiens*, I² pp. 35 61) etc., cf *Roman*, *Romeo* ('Ρωμαῖος), *Francisc*, etc

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

minatur" (Géza Kuun, *Codex Cumanicus*, p. LXXVIII), când, *Bezești* e un simplu derivat din *Beza*, iar *Bâznoasa* nu e, în realitate, decât sl. (rut. s. pol) *beznosy*, „fără nas, cârn", ca atâtea alte *Cârna*, s. în j. Tecuciu, *Cârnul*, s. în j. Neamț, *Cărnecea*, s. în Ardeal, unde și: *Cârna*, *Cârnești*.[1]) Un *bazanas*, „cârn", se află, de altfel, într'un recitativ copilăresc: „nas *bazanas*" (Pamfile, *Jocuri de copii*, în „Analele Acad. Rom." pe 1906, p. 366), precum, într'o variantă a aceluiași recitativ (rev. „Ion Creangă" pe 1914, p. 101), se găsește și *bazaochi* („ochi bazaochi"); cf. aceleași, *o. c.*, Buc. 1909, p. 64: „nasul *fârtănasul*" = fără de nas? — În treacăt, amintim că *bezmetic*, a cărui etimologie, datorită lui Weigand (rut. *besmatok*, „roiu fără matcă"), ni se pare neîndoioasă, se zicea, originar, și la noi în special despre albine: „*bezmeticesc* roii fără matcă" (Conachi, citat de însuși Cihac, *s. v.*), „un roiu de albine se învârtia în sbor deasupra capului său și umblau *bezmetice* de colo până colo, neavând unde să se așeze" (Creangă, *Opere complete*, ed. I „Minerva", p. 317; cf. Dicț Acad., *s. v.*, și M. Costin, ap. Kogăln.[2], 350: „o oaste ce era ca un roiu fără matcă") și că același înțeles propriu îl întâlnim în sârb. *bezmatok*, „Bienenstock ohne Königin", *obezmaticiti se*, „die Bienenkönigin verlieren".

Iașul chiar, a cărui etimologie a fost căutată până în pecenegă (după horda *Iasy-huban*: Tomaschek, cf *gyász ország* din cântecele populare secuiești: Kuun, *Additamenta*, n. s., p. 3) și cumană (Șăineanu), — alte explicații, v. la N. A. Bogdan, *Orașul Iași*, ed II, p. 13 și urm., care uită pe Cihac, Ghibănescu ... —, s'ar putea să-și aibă originea în numele de persoană al unui *Iașu*, întemeietor al satului *Iași*, cum spunea deja Cantemir, *Descrierea Moldovei*, ed. Socec, p. 43: „un morariu bătrân *Ioan*, căruia îi zicea și *Iassi*". De fapt, pol. *Iaś*, *Iasia*, *Iasiul* înseamnă: „Jeannot", „Ionică"; cf. pol.-dial. *Ias*, „Teufel, Hase" (Berneker, s. v. *Ivan*). — Pentru eponimul „văcar" al lui Bandinus, cf *Iaș purcarag* din poesia populară (v.

1) Interesant, ca Maretić, într'un studiu asupra numelor proprii publicat în Memoriile Academiei Iugoslave, LXXXI, p. 95, derivă pe *Krnul*, evident om *Cârnul*, din „palaeosl κρνъ, ω-ό-μητος, cui aures amputatae sunt"

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

N. Iorga, *Geschichte des. rum. Volkes*, I, 179) şi sârb. *Iašo*, „Iacob".

Ceeace dă o deosebită autoritate mărturiei lui Cantemir şi Bandini e faptul, că ele se basează, de sigur, pe tradiţia populară.

Aceasta nu însemnează, totuşi, de loc, că tradiţia populară trebue urmată în genere şi că, în speţă, numele laşului n'ar putea fi de origine cu mult mai veche,[1] — cum e, cu siguranţă, casul la altele. Fantasiile „etimologiei populare", care din *Cernagora* Neamţului („Munte negru"), lângă Piatra, face *Cer-negura*, pretinzând că „cerul e înnegurat" într'acolo, când stă să ploaie, sânt prea cunoscute, ca să nu ne pună „en garde". De altfel, „etimologiile populare" nu sânt monopolul poporului. În „Pseudokynegetikos" al său, Odobescu vorbeşte de muntele buzoian *Curcubeta* aşa fel, încât e vădit că se gândeşte la — *curcubeŭ*, pe când, din nenorocire, adevăratul etymon al numelui e prosaicul „bostan". *cucurbetă* (cf. piscul *Cucurbeta* din munţii Bihorului, precum şi sinonimele: *Ligva*, munte în j. Buzău, iar, la Românii din Bănat şi Serbia: *Tâlva Frăsinelului*, etc.)

Un element din cele mai de preţ în cercetările toponomastice sânt *dubletele* (luând cuvântul în înţelesul larg), mai exact: *paralelele* toponimice. *Cozla*, numele de munte din Neamţ, trebue comparat cu *Cozla*, n. de localitate din Ardeal, cu *Kozgrad* de lângă Bistriţa bosniacă, precum şi cu acele „*Cozles* seu tumuli, vulgo *Mogili* dicti, altissimi et maximi et frequentissimi maximorum et cruentissimorum, ut plurimi asserunt, ac verisimile rationique consonum videtur, quondam bellorum certissima signa, seu illustrium virorum sepultura conspiciuntur" (Broniovius, *Descriptio Tartariae*, în *Scriptores rerum Hungaricarum*,

1) *Basbazarj*, „lieu de la résidence du prince de Moldavie", din memoriile lui La Croix, secretarul ambasadei din Constantinopol, 1670—3 (N. Iorga, *Acte şi Fragmente*, I, 83), e mai curând turc. *Başbazar*, „Hauptstadt, Capitale", decât înca un exemplu de acel *Iasbazar*, *Jászvasár*, atestat mai întâiu la Schiltberger, în 1424. „Asparsery" (ed. Langmantel,, p. 111); cf. *Stepanoviţa* (Ştefanovi'a): „Stepanovetia vel Iassi" (Broniovius, *loc. infra cit.*, p 2). Pentru „Gessmark" *Jassmark*, v. Iorga, *Istoria comerţului românesc*, I, p. 176 — Sa adaugam pe „forum *Iassutam*" din tratatul de la Lublau (1412) şi pe *Bahlotjazwar* din Reichersdorf (la Papiu, *Tesauru de mon ist.*, III, 138)

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

I, p. 815), — deci, *cozla* ca apelativ, în felul unui *movila, holm, dâlm, gâlm, glămie, gruiu, dâmb*[1], *măgura, gorgan*, — iar, împreună cu acestea, el trebue raportat la sl. *kozla*, „țap", *kozlea*, „ied", *koz*, „capră" (cf. n. de fam. *Buznea*, idem, *Coșbuc*, lit.: 'Ziegenbock'?). Explicația câștigă în siguranță prin această comparație, datorită căreia numele nu mai apare isolat, ci ca membru al unei numeroase familii onomastice.

Cordun, numele popular al Bucovinei (despre cestalalt, v studiul d-lui Nistor), din *cordonul* militar al „anexatorilor", se asigură prin comparația cu *Cheia Cordunului*, „numire ce se dă punctului Cheia, jud. Buzău, din com. Nehoiașul, pe unde râul Buzău intră din Transilvania în județ", *Cordunița*, în aceeași comună, făcând hotar între ea și Chiojdul-din-Bâsca, *Cordunul*, sat în jud. Mehedinți, etc. (v. *Marele Dicț. Geografic*): pretutindeni, ideia de „hotar" (cordon grăniceresc[2]), — și aiurea: „Nous avons parcouru ce qu'on appelle, dans le pays, le *Cordon*, la route qui conduit à la frontière; sous le régime turc, il n'y avait qu'un affreux sentier" (A. Bordeaux, *La Bosnie populaire*, p. 258). Cf în același înțeles, de „graniță": *bouri* și *pajura*. „Printre Arvați [= Croați], în tabăra lui Ipsilante, era și un popă grec, ăla de care vorbește și acuma lumea și-i zice: *Popa de la pajura*" (Rădulescu-Codin, *Legende, tradiții și amintiri istorice*, p. 101)[3]

---

1) Pentru înțelesul de „tumulus", cf. și dr. *tumbă* din a *se da de-a tumba*, „culbuter", cu fr *tomber*, apoi mr. *culutumba*, idem, ngr.-dial. κουλουμπουντρίζω, idem (după G Meyer, *Ngr. Stud.*, IV. 39, dintr'un it. *culomontare*; altfel, Xanthoudidis, în Ἀθηνᾶ pe 1915, p 153), mr. *tumba*, „tombe(au)", „colline" = lat. *tumba*, „mormânt"

2) Aici se raporta acei *Kordany* turci și români, de cari se vorbește în scrisoarea latinească din Ungaria (1663), al cărei extras îl publică d. N. Iorga, în *Acte și fragmente*, I, p. 261. „Kordonstellung" a trupelor e, de altfel, începând de la Adrian, organizația tipică a pazei hotarului (*limes*).

3) *Arade*, n. de movilă în Dolj, n'are a face cu *Aradul*, de care-l apropie Hasdeu (*Etym*, III, 1449); el e, poate, plur. unui **aradă* ngr ἀράδα „șir' rând" (acesta însuși, din it *arada*, ml *rada*, fr. *raie*, după Triandaphyllidis, *Die Lehnworter der mgr. Vulgarliteratur*), care se găsește în mr. *gumarada*, „gramadă de pietre strânse, stog de pietre strânse într'un ogor" (Dalametra) — **grumaradă*, lit : „arada (șir) de grămezi de acest soiu" (din **grum* = lat. *grumus*, „petit tas de terre, petit tertre, petite éminence limite d'un

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

Vârciorova Mehedinţului merge împreună cu dubletul ei bănăţean *Verciorova* (cf. *Warthalova,* într'un doc. din 1475, ap. Csánki, *Magyarország történelmi Földrajza,* II, p. 71), iar amândouă nu se pot despărţi de *Vârciorogul* din Bihor – rom. dial. *vârciolog*, „vârtejul de apă" (Viciu) = sârb. *vrtlog,* idem; cf. *(a umbla) vârciog*, „repede, sprinten, priceput" (Pamfile, *Ştefan-cel-Mare*, p. 66) – **vârtciog?* (Ori **vârfciorog?* Cf dubletul latinesc *vertex-vortex*, „creştet; vârtej, vir"). Numele s'a dat, în speţă, prin alusie la apele Dunării, întocmai ca în casul Munţilor *Virului*, din preajma Porţilor-de Fier, „numiţi aşa, pentru că acolo, în dreptul lor, fierbe şi clocoteşte apa" (Rădulescu-Codin, *o. c.*, pp 9, 109), — *Vir* însuşi fiind identic cu sârb. *vir*, „bulboană, vârtej"; cf. *viroaga (*vsl. *virŭ*, lat. *vortex*), *An Vir, Viru-Ejului, Moara-dı-la-Vir*, în Meglenia (Papahagi, II, 45, 50, unde şi: *An Vrâcia), Lacul Virului* (jud. Fălciu), etc. (Sinonimul *dornă*, „bolboană, bolboacă", din Viciu, explică originea numelui topic *Dornă*; cf *Şarul*-Dornei = ung. *sar*, „viroagă", *Toance*, „bolboană"). — Substitutia de sufix (*-ova* pro-*oga)*, care nu e fără exemplu în limba noastră (cf dubletul *Şovârlov-Sovârlighiŭ*, n de sat, dintı'un doc. de la Mateiu Basarab, în „Anuarul de Geografie", IV, 59, sau *belciuv = belciug*, în „Herodot", ed. N. Iorga, p. 517, dar mai ales n. de plantă *slobonov = slăbănog:* Panţu, p. 268), s'a făcut supt influenţa toponimicelor în *-ova*, caracteristice regiunii respective (cf. dubletele sârbeşti în *-ovo, -ova*), mai mult decât cele în *-adia* (cf. *Mehadia, Ciocadia, Amaradıa*, sârb *Şumadia*, „dumbravă, bunget, stejăriş", *Sârbadia*, „sârbimea").[2] Compară şi varianta *Vâr*

champ", al cărui deminutiv, *grumulus*, a dat pe mr. *grumur*, „stog, grămadă". *ibid;* cf. Papahagi, *Notiţe etimologice*, p. 24). — *Arada* se chiamă, de altfel, şi o parte din satul Albac, dupa pârâul cu acelaşi nume. — În legatură cu sinonimele de mai sus ale lui „cozla", cf. încă. *mâglă*, „grămada de bulgări de sare", de unde *măglaş* (Cf *Rev. p. ist.*, etc., X, p. 523).

1) *Măişoarele*, „năcazurile, dorurile", din aceeaşi povestire (p 73), e, probabil: *băişoarele*, pl deminutivului de la *baiu*, idem.

2) Despre larga raspândire a acestui sufix poate da o ideie prezenţa lui în numele *Moldovei* însesi (după apă, cf. *Moldova* din Bănat şi cea basarabeana) şi în localităţi ca: *Blagova, Rahova, Topolova*, ba chiar *Bucovina*, din Polopones. Un munte *Tutov* şi un sat *Tutova* există şi în Mehedinţi (v. Frunzescu).

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

cioroaba (Codin, *o. c.*, p 12), explicabilă ca etimologie populară (cu *roaba*), daca nu ca un simplu fenomen de disimilaţie.

In ce priveşte etymonul *vârfcior - -ova*, propus de d. Giuglea (*Anuarul* citat, II, 207), observăm că el se sprijine, de fapt, pe existenţa prototipului **Vârfciorova*, care s'ar fi găsind într'un document din Arhivele Statului, după o comunicare a d-lui Nedioglu, — ceeace, după cum mi-a confirmat-o însuşi d. Nedioglu, era o eroare de amintire din partea d.-sale.[1]

Mehedinţi însuşi (cu variantele *Meadinti*, *Miedinţi*) trebuie pus în legătură cu întreaga grupă a sufixului toponimic *-inţ(i)*: *Dunărinţu* (şi n. de vânt; apoi: *Sârbii Dunarinţi*, în N. Iorga, *Oltenia în epoca lui Tudor Vladimirescu*), *Mărgininti*, *Stroinţi*, *Negrinţi*, *Miculinţi* (cf. *Nicolinţ*, dar şi *Hudinţi*), *Gâdinţi* (*gâde ?*), *Scobinţi (scoabă ?)*, *Serbinţi*, *Berlinti*, *Ciorlinţi*, *Corlinţi*, *Raspopinţi*, *Bunuţi*, etc. (Pentru *Voivodint*, — din rom. *Voivod* —, *Bintint* [= *Vincentiu ?*), *Băcăint*, etc., etc., cu desinenţa corespunzătoare ung *-encz*, v. *Dicţionarul numirilor de loc. cu poporaţie româna din Ungaria* de Moldovan şi Togan; iar, pentru cele basarabene, v. Pamfile, *Ţinutul Hotinului la 1817*, p. 29 şi urm.: *Malinţi = Maliniţa*, etc., cf. Hasdeu, *Etym. Magn.*, III, col. 2879, supt *Baunţi*, n. de sat bucovinean) Un *Ducărinţu*, în N. Iorga, *Corespondenta lui D. Aman*, p. 157. — Sufixul acesta lipseşte în monografia d-lui Pascu, ca şi *-lai* dintr'un *Bahlui* (cf. Etym. Magn., s v., unde nu se exclude identitatea cu *Balhuia, balma*, din care-l derivă şi Pascu, prin suf *-uiu*), *Cătăluiu [Cataloiu!] Covurlui, Derehlui, Derlui, Geamartalui, Sartalui, Suhului, Teslui, Vaslui.*

A-est paralelism al dubletelor conduce uneori la resultate surprinzătoare.

---

1 *Petrovo selo* din Craina ar putea ajunge, cu timpul, nu numai *Petrovo* simplu, după obiceiu (Giuglea, *l. c.*, p. 206), ci şi: *Petrovasela*, ca omonimul sau ardelean (ung. *Romănpetre*), iar, cu ajutorul etimologiei populare, chiar: „Petru-Vasile" — Un corespondent pentru *Breb* (*ibid.*, I, p 45) găsim în Banat: *Hodoş* (ung. *hódos*, „loc bogat în eastori"). Alte urme de fauna, arhaica sau nu, în toponimie (obişnuit, prin n. de familie). *Colun*, n. de sat în Ardeal şi de părâu în Dolj („asin sălbatic"), *Plotun* („soiu de cerb"; cf Pârvescu, *Hora din Cartal*, p, 66.: „dpinci de plotun"), *Orlea* („vultur"), *Vrancea* („Corbea"), *Socola* („şoim"), etc. Pentru „montes nivei" ai documentelor latinesti (Giuglea, p. 50), cf. însuşi numele unguresc al Munteniei: *Havasalfold*, din *havas*, „munte", lit. „cu zăpada" („Schneeberg"), şi *alfold*, „câmpie", „ţara".

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)

Pe lângă *Galaţul* care există în atâtea exemplare ardelene, România transcarpatină presintă nume topice ca: *Hurez* (în Făgăraş), *Peleş* (com. Suhodol, cf. râul cunoscut şi vr. *peleş*, „fimbria"), *Hasdău* (în comit. Imdoara, ung. *Hazsdó, Hosdó*), *Hoteni* (în Maramureş ung. *Hotinka*), din acelaşi radical cu *Ho inul* basarabean (cf. *Hoten, Hota, Hote* = *Hotimir*, n. sl. de pers., în Dalmaţia medievală: Jireček, *Die Romanen in den Städten Dalmatiens*, I², p 73). *Orheiul* din Basarabia nu se poate desface, etimologic, de *Orheiul* Bistriţei (N Iorga, *Istoria Rominilor prin călători*, I, p. 70, se gândeşte, cu drept cuvânt, la un apelativ românesc provenit din ung. *Várhely*, „loc de cetate"), nici *Chişinăul* însuşi (după Hasdeu, Etym Magn., III, 2800, s. v. *Bâc*², din tătăr. *keşenè*, „capelă pe mormânt", în *Codex Cumanicus*, p. 263: *kesenä*, „fossa, bustum"[1]) de *Chişineul* arădean, la Unguri: *Kisjenò* = *Inăul* s *Ineul-Mic* (cf. *Ineu*, ung. *Kisjenő*, în Bihor; *Inau*, ung. *Inó*, în Sălagiu; *Inau*, ung. *Ünomezò*, în Solnoc-Dobâca). — *Putna* bucovineană îşi are încă un „pendat" în *Putna* Caraş-Severinului.

Lăsăm să urmeze, la sfârşit, o mică listă de nume topice din vechiul Regat, de origine ungurească: *Corod(eşti)* (j Tutova) = ung. *Coroda*, „spital" (cf. *korház*); — *Fiuta* = ung. *finta*, „strâmb, piezîş"; — *Homocéa* (j. Tecuciŭ) = ung. *homok*, „nisipişte"; — *Homor* (pârâu în jud. Suceava) = ung. *homora* „văgăună" (cf. *Gura-Humorului, Homorâciŭ, Omorâcea*), — *Pângaraţi* (mănăstire, în jud Neamţ) = ung. *Pongorácz* (Pancratie, Pangrati); — *Rarau* (munte, tot acolo) = ung. *ráró*, „bâtlan"[2]); *Urmeniş* (sat, în j. Bacăŭ) = ung. *Örménves*, „Armeniş" (cf. *Bâjnegi*, s. în Gorj, = Bosniaci).

---

1) *Ibid*, sinonimele. *čugur*. „fossa" (p 283), *taraga*, „fossa" (p. 285). — *Ottac*, „insula" (*ibid*, p. 257), explică pe *Otace*, deci „Ostroave", cf. *Seghedin* = ung. *szeged*, „insula" (dar şi *otac*, „adapost. cort", turcesc, vr. *otace* τάξεις, „Herodot", ed Iorga, p 478)

2) *Marmadzău*, forma populară (în cantece) a numelui *Maramaţia*, „Maramureş" (cf. *Viaţa Nouă* din 1920, p. 171, unde *fluvium* e de îndreptat. *fluvius*), ar putea fi reflexul unui *Mara-mezo* — *Gîlăul*, în schimb, are cu siguranţă un arhetip romanesc: numele unguresc, *Gyalu*, pe care-l reflectă imediat, e. evident, rom *Dealu* (pron *gialu*), iar hărţile mai vechi, indică de fapt, acolo, un „Dealu Mare". adio, Gelu!

BDD-A14609 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:57 UTC)